

que que restes definitivament ab ells dient-
me que no sols m'auria millor pera tre-
ballar sinó que me farien fer notables co-
reixensas (com aixís ha sigut) ab les quals
podria parlar dels nostre moviment de Ca-
talunya. Ains que era tan temptador no
me va encara fer decidir y no sabent quina
excusa donar, puig que una negativa po-
dria semblar falta d'atenció, vaig dir que
ja que venia la meua mare que ella els hi
parlaria. Quan la meua mare va fer coneixensa
ab aquesta familia se va sentir transpita, no
perque fossin rics, sinó perque eren bons y m'esti-
manen. Pero aixís y tot y coneixent la meua
mare els meus sentiments, que son els d'ella,
va contestar als peticions dels De Haussy que sols
consentiria a que jo restes definitivament ab ells
en el cas de que ells acceptessin de ma part
la quantitat que jo gastava a Perpinyá. Després
de resistirhi ho varen acceptar. Y desde llavors
soch ab ells pagant cada mes, excepte aquest
darrer que no hi rebut encara la subvenció.

Voliagui les condicions en que estic
a m'aquesta casa. Sapigudes, are fassin lo que
se'ls hi sembla o lo que puguin, pero lo que
li demano es que no m'amoquin res, i si
de que jo sàpiga definitivament a que haig
d'atendre. Com sia que'l més darrer la
subvenció trigava y presceyent ja que les coses
no devien anar bé, vaig escriure a m'en
Cyprienli dientli lo meu criteri.

No faré més sacrificis per mi. Pero
pensi que si jo no puch fer efectiu als
De Haussy la quantitat que'ls hi vaig pro-
metre, jo no passaré ni ungt dies mes a
casa seva. Vinguí una o altra solució, els
meu reconeixement per vostres y per tots els que

1906?
Car Francesch Puigol

Estimat amic: La seva lletra
m'ha causat una gran pena. No'm te la culpa
vostre ni el fet material que m'exposo
referent a la subvenció, sinó altres causes
de caracter moral que m'han afectat tan
fondament que tenc no poder respón deli-
en els límits que'l meu agrahiment pera
els que m'han ajudat me permet.

Pero ja que'm demana fauguesa y
com que a un bon amic m'adesso, no me
fa por dir ben clarament lo que sento per-
que sé que tan vosté, amic Puigol, com en
Basti tenen suficient cor pera comprendre
els sofriments del meu.

De l'actitud dels donants se'm des-
pren un trist concepte de mi. En primer
lloch me causa una pena fondíssima
veure que'm creuen tan poch delicat
d'acceptar una protecció material dels
qui (sense tenirhi cap deure) me fan la
mercé de dispensarmela moral.

Y si ains fos poch encara, resulta per
mi feridor y fins ofensiu el suposar
que gasant d'aquesta protecció material
la meua indelicadesa arriba al extrem
de seguir acceptant els diners dels amics

de Barcelona, aquests diners que jo no volia com a cosa definitiva, sinó únicament durant el temps del meu aprenentatge.

Així que seria indigne, es és que's despen de l'actitud dels donants, y a la vergonya que jo volia evitar de viure de caritat, hi puch ara ajuntar la de que se'm cregui poch menys que un vividor aprofitat.

Vosté coneix el procés de la subvenció. Vosté sab la resistència que hi vareig fer perprint les tristesses d'una vida d'obrer y les dificultats de la meua naturalesa no habituada a treballs mecànics, que jo que jo considerava un afront y que sols vaig acceptar després, en qualitat de subvenció o pensió, motx que varen donar a l'almoyna pera ferla menys ofensiva.

Després d'aquests tractes y coneixent la meua resistència y la meua repugnància, ningú tenia dret a suposar lo que ara's suposa de mi, digue tan sols dels homes que no sàhen lo que és la dignitat.

Pero, anem a lo que vosté me demana, y sapiguen en quines condicions jo visch a casa De Hansy:

Vosté sab en quines condicions vareig fer la concidència d'aquesta excepcional família. La vida solitaria que jo feya a Perpinyà no era desconeguda dels uehins de la meua cambra. Ells me uegen ocupat

tot les hores del dia y per lo que veig s'havia fet entre ells una admiració de compassió per l'exilat y d'admiració pel escriptor. Els nays de la impremta que m'estimaven forsa s'havien cuidat de fer come la meua temptativa d'aprendre un ofici, y tot plegat feya que tot hom, sense jo volubris, s'interessessin per la meua vida retirada.

Desde la casa del devant de la cambra se uega, aquesta, fosca y trista. Quan els De Hansy me varen veure, un sentiment generós de compassió els feu moure y des de aquell dia varen pregar-me que arís a passar uns dies en la seva companyia a fi de distraurem una xich. Ab les repetides vegades que me varen veure a Perpinyà el meu afecte per aquests senyors va creixer y a ell hi corresponien ab mil atencions que jo no atbidare may més. Finalment, després de ferme molt pregar, vareig acceptar la oferta de passar vuyt dies a la companyia. Després d'aquests vuyt dies no eren sols els dos esposos De Hansy els que me volien sino que la seva pare y nevots (tots habitants al Domaine) me preguen de restar entre ells, no valguantme les excuses que jo donava de que me calia treballar, puig trobaren com molt natural que treballés al Domaine.

Jo vareig negar-me agraint molt aquestes inestimables atencions y sentint-me molt més acompanyat en el meu desterro. Finalment, després de d'altres tres visites que vaig fetshi, me varen pre-

s'han conduït com a bons amics, no m'importa pas, puix que reconoch sincerament que sols per afecte han arribat les coses a aquest punt.

Leanto, si, i molt, que desd'un començament no s'ha guanyat prou els resultats. Jo ja ho veig que una pensió sortida de butxaques particulars no seria mai tal pensió. Passades les impressions sentimentals dels primers temps, les coses canvien molt d'aspecte.

Jo ho preveig per totes les lleys de la Psicologia, però tan m'ho preparen, que veig acceptar tenent l'abillament en que un home diria si hagués rebutjat la generosa ofensa. Ha rigut temps perdut tot el que ha passat i ara estic content de no haver-me anat a residir a París, d'altrament no m'era tan facil prendre resolucions.

I cregui que els beneficis que m'hi tret de la generositat dels meus amics no son charitos. Com ho preveig, el fet de rebre una quantitat justa per a mes necessitats, hi donat dret a exercir una mena d'investigació als meus actes, que m'era vergonyosa.

Forhom te que dir. Forhom te dret a saber que faig i a criticar-ho. A la manca de llibertat produïda pel meu desterro hi tinc de veure la dels meus actes. I les penes i els angoïnys que m'hi en la relativa tranquil·litat me deixen, son oblidats, i encara reït les, que m'han plorat, enviant una situació i sentint la saguanta bona de que son molts els que's proposen estranyes artiles demunibiles per tenir el pble en exilats en les meves condicions. Lei assegure

tro amic Pirol que m'causen més pena
les coses que m'passen ara que no pas les
que passava a Perpinyà, ahir, potser hauria
alcançat el renom del marit, puig la vida
que amenava i els sentiments que m'permeien
i les idees que minaven el meu cervell,
són armes poderoses per acabar ab una
naturalitat més robusta que la meua.

Si, que he enviat la meua sort als que
no saben la que passa al meu cor. Que
s'hi somixin exilats, lluny de la família
(si la estimen tan com jo) lluny de la terra
i de les coses estimades (que són moltes).

No estic fadigat de agriar i m' sento
lles de vida forastera. Per molt que m'es-
timit, el fet real es que no soc a casa.

No m'puch permetre ni un instant de
mal humor; no puch confiar les penes
intimes perquè aquestes sols les enalten
els de casa; no puch ser jo sempre, perquè
m'hech als altres. I l'hech agraït de
una família i dels meus amics íntims,
l'absència dels llocs estimats, la vida
meua normal, se m'apareixen lluny,
tan lluny que m'sembla que may més
podri abastarles. I a canvi d'això m'el
reconeixement de mes desgrats puch esperar
dels amics, perquè m'creuen afortunats,
perquè m'creuen en mitg de l'abundància
i de la riquesa, coses que no anyorava
perquè no m'recorda res de lo que estimo.

A començaments del meu desterro va
corre la novela de que m'moriria de fam.

Ara la de que quedo entre brillants i
perles fines. Una i altra donen una bona
experiencia de que les meus instints de
independencia són els bons.

Per altra part sofria pels de casa i
això no ho ven ningú. Ademés del rebaiu
d'ingressos que suposa la meua absència,
jo veig els sacrificis que fan per mi (jo que
sé que no poden ferme) D'ensia que soc
aquí m'han enviat en roba interior i en
un trajo, més del valor de lo que jo puguí
guanyar ab mon treball intel·lectual. Cre-
guin amic Pirol que la meua situació
no es enviable. Jo no escric res de tot
això a ningú perquè encara m'atrauria
censures. Massa plorar fa dona i jo tinc
por de que o no m'creguin o m'tinguin
per un feble.

Lei pego que no prengui per d'això
per fer ris en mon favor.

Abrasi a si en Baste i
rebi vosti tots els afectes i
amistat coral de ~~nostre~~ són
amic que l'estima

M. J. Salicrú

